

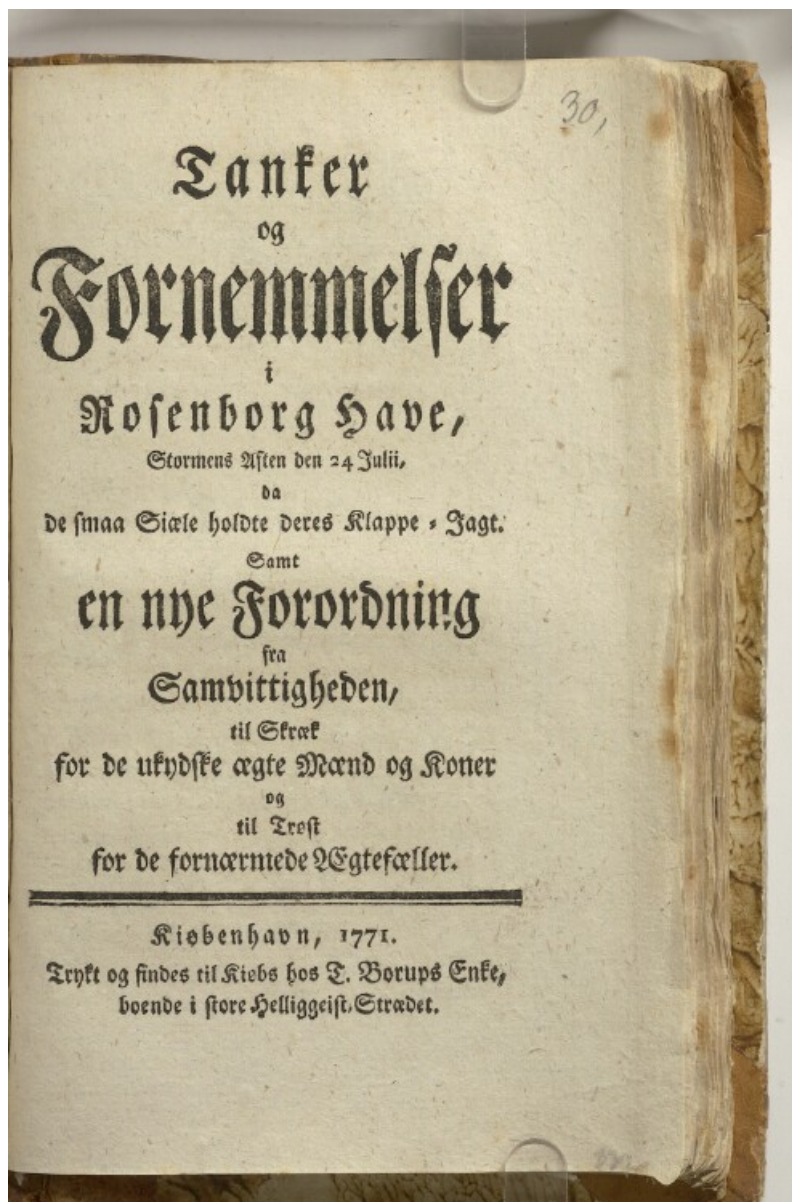
Titel: Tanker og Fornemmelser i Rosenborg Have, Stormens Aften d. 24. Julii, da de smaa Siæle holdte deres Klappe-Jagt. Samt en nye Forordning fra Samvittigheden, til Skræk for de ukydske ægte Mænd og Koner og til Trøst for de fornærmede Ægtefæller.

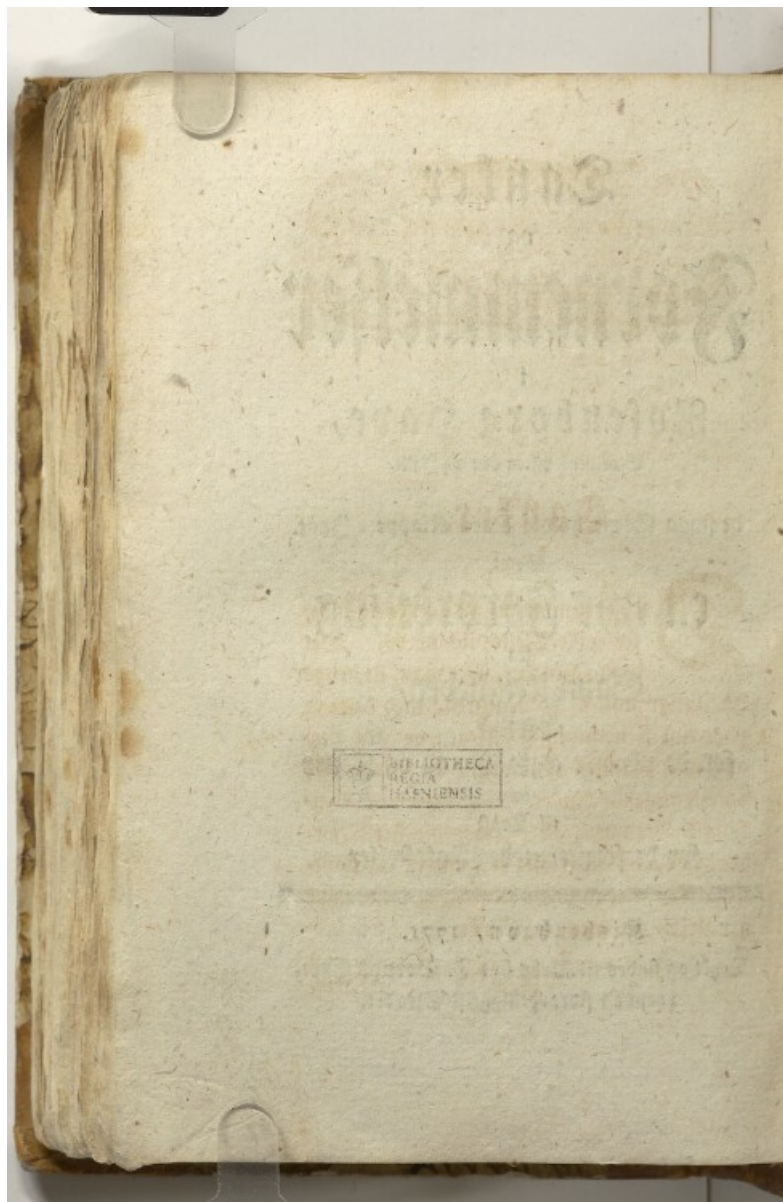
Citation: "Tanker og Fornemmelser i Rosenborg Have, Stormens Aften d. 24. Julii, da de smaa Siæle holdte deres Klappe-Jagt. Samt en nye Forordning fra Samvittigheden, til Skræk for de ukydske ægte Mænd og Koner og til Trøst for de fornærmede Ægtefæller.", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 14*, Borups Enke, 1771, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/catalog/tfs-texts-1_014-shoot-workid1_014_030/facsimile.pdf (tilgået 17. maj 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 14

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Tanker.

Det Fornemme vil nu ganske og aldeles spille Mester iblant os. Det er saa gemeent, siger man, at bruge det Ansigt man fik af Naturen; med dette er et græmt Fruentimmer forlegen og ilde deran; men Kunsten, der veed, at stoppe alle vore trængende Huller, og afhjælpe vore fiendeligste Mangler, øder paa os sin heele Forbarmelse, og giver ofte et gemeent og uapetitlig Ansigt et tvivlsom Udseende, naar man arresterer det med en Maske.

A a

Ubarms

Uarmhertige Skiebne! sukker de fleste, hvor blev den forventede Wasserade af i Kongens Have? Er det vel tilladt at spille en Nation, der veed at leve, slige Puds, og burde Skiebnen ikke skamme sig ved, at spille Glæk med den danske Nation?

Allerkiereste Venner af det Kallende! tillad mig et Øneblæk, at tage den formeente egenfintige Skiebnes Partie, der saa ofte, siger de, stiller dem ved de uskyldigste Loyer. Skiebnen beder dem ydmygt om Forladelse, hvis dette vil blive en Fyldestgjorelse tilstrækkelig nok, og Kiote en Deel af deres formeente retmæssige Brede, men den tvivler paa, at dette vil tilfulde tilfredsstille dem; og siden de har en uindskrænket Magt, de kan jo gjøre hvad de vil? Saa er Skiebnen villig at taale Virkningen af deres grumme Brede; de behage, at straffe den efter eget Behag, men de see sig nøye for, (dette er kun et ydmygt Raad) at den ikke undløber dem, sniger sig fra deres Forfølgelser, og bliver bred, naar det falder den til. —

Men

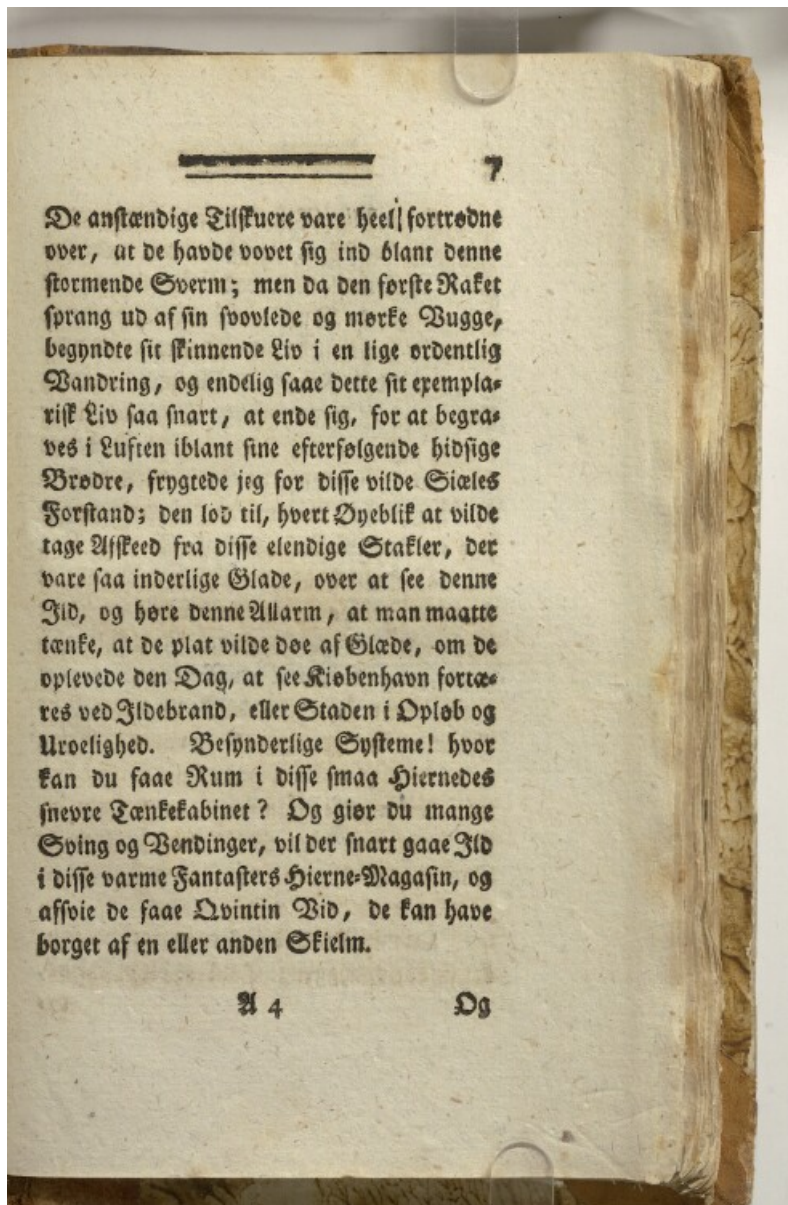
Men hvorfor saa breede, saa bitre? De fik jo et Forværk i Staden for Masquerade? Kunde de vel ønske sig noget fornøjeligere? — Og jeg forsikrer dem paa den christelige Smags Vegne, at det lader meget mistænkeligt, at bære Maske. Jeg maa for min Part sige, at naar jeg gaaer paa Gaden, veed jeg ofte ikke andet, end at jeg er midt i den kiere Ovidii Forvandlingers Land. Snart møder jeg en forgoldt Ræv; hans Udseende lover intet godt; han seer stærk ud til at bedrage, og nu har vi opnaaet den Tid, at Hoved: Staden trænger ikke længer til Jorder, for at øve denne Kunst; man undseer sig nu ikke længer ved, at bedrage hinanden indbyrdes. Snart møder jeg en Tiger, han tørster efter Rov, enten det nu bliver den fattige Enke, eller den forladte Faderløse veed jeg ikke; snart møder jeg en Erokkedit; dette Dyr gaaer jeg af Beyen for; det er et farligt Dyr; jeg løber om i en anden Gade, Men da Forvandlingen er saa rig og frugtbar, treffer jeg ofte noget værre der, hvor jeg ventet noget bedre, og jeg beslutter tilsidst,

A 3 at

at holde mig inde, det meste mueligt, af Frygt for disse saale og graadige Danske Dyr, der desværre har ingen Laas for Munden. Jeg læser allerede af deres Ansigter, mine Læsere, at denne Tone gefalder dem; men min Egenkab er ikke spafende, naar jeg skriver; de tillade mig derfor, at bruge endnu i Dag min gamle Alvorlighed.

Om Nysgierrighed skal tage Skylden paa sig eller Letindighed, hvorfor man saae saa stor en Folkemængde i Rosenborg. Have ved Forværkers Forestilling, veed jeg ikke; men jeg tvivler ingenlunde paa, at jo begge har drevet den største Deel derind. Det frække Selskab, der ret havde kastet al Skam og Undseelse af sig, lod deres ælle Lyster stige meget høiere, end den Haandsfuld Krud man forvarte Lusten. I Forstningen forte disse smaa Siæle noget alvorligt med sig ind i Haven, men neppe havde man hørt det første elendige Kanon-Smek, forend man saae de fleste saa urolige, som om de havde haft Livet fuld af levende Dværgsot.

De

De anstændige Tisfluere vare hæs fortrødne
over, at de havde vovet sig ind blant denne
stormende Sverm; men da den første Raket
sprang ud af sin svovlede og mørke Bugge,
begyndte sit Kinnende Liv i en lige ordentlig
Vandring, og endelig saae dette sit exempla-
rissk Liv saa snart, at ende sig, for at begræ-
ves i Lusten iblant sine efterfølgende hidfige
Brødre, frygtede jeg for disse vilde Siæles
Forstand; den lod til, hvert Øyeblik at vilde
tage Afseed fra disse elendige Stakler, der
vare saa inderlige Glæde, over at see denne
Tid, og høre denne Allarm, at man maatte
tænke, at de plad vilde doe af Glæde, om de
oplevede den Dag, at see Kiøbenhavn fortæ-
res ved Ildbrand, eller Staden i Oplob og
Uroelighed. Besynderlige Systeme! hvor
kan du saae Rum i disse smaa Hiernedes
snevre Tænkabinet? Og gjør du mange
Sving og Bendinger, vil der snart gaae Tid
i disse varme Fantasters Hierne-Magasin, og
affoie de saae Qvintin Vid, de kan have
borget af en eller anden Skielm.

Og ynkelige Bisde! jeg saae eders raadne og ormsstufne Vere, at afbrænde, vederstyggelige Raketter! udskepende Søermere; de fæle og mørke Dunster af eders gloende og oprandte Lyster itede did til det evige Mørke, at malde eders Hærdighed i at synde og eders Med-Søstres fordommelige Bissighed til at falde. Jeg er det krepere Kruds skarpe Balsom forbunden, at det fordrev de stinkende Damp, der oprortes af eders forgiftige og krogede Lasters Hul-Beve. Jeg tabte af Sigte baade den kunstige Maade at forvirre Folk paa, og eders vinkende Dyne og farlige Slange-Bugter, I Uheldighedens farlige Sirener! en Betragtning over eders forvorne Skædt, da I afbrandte eders Vres og Blufærdigheds Fyrværk, forjog mig ind i den eenligste og roligste Buss i Haven, for at nære min af Søarmen halv besvimmede Mand og Lædsel, at samle de Tanker, jeg bestemte, offentlig at sende eder.

Og min Mand, der meer og meer nedsænket sig i de opbyggelige Tankers bløde Skød,
op

opvaagnede med et, ved en skrækfuld Erindring fra de hellige Boger om den sidste Dags brændende og buldrende Endeligt. Og hvorfor skulde jeg undsee mig veed, at gjøre de Tanker offentlige, der burde indfinde sig i det menneskelige Hjerte ved alle Lejligheder, hvor Naturen eller Kunsten husker os paa denne forstrænkende og høytidelige Dag?

Fornemmelser.

Sine blinkende Raketter, der med en vild Fart igiennemiler den søvelige Luft, er kun svage Udcast og Forestillinger paa de buldrende og søle Flammer, der efter de evige uforanderlige Love skal opbrænde alt hvad jeg seer og horer, lugter, smager og søler, og jeg tænker: forstrækkelige Dag! du skal dog treffe ind engang til! Skrak for nogle, til til Trost for andre, og alle Jordens Slægter skal være dine Tilskuere.

Igiennem dette svage Billede, hvor Ild og Kunst opammer i mit Dyrst en forstilt

Skæk, blandet med en forvirret og temmelig ufornuftig Glæde, skitter jeg den vige Scene, der skal forestilles, førend jeg skal gaae over til min evige fastsatte Bestemmelse, ond eller god; — men forunderlige Fornemmelse, hvorfor bliver min Aand en Samleplads af saa mange uvandte Afvejslinger? Hvorfor støder en majestætisk Glæde og Skæk sammen, naar den er tilstæde ved de indløbende Foretagende, der kommer den gudommelige Aands rige og rørende Tegninger nær i de hellige Bøger om de forunderlige Forandringer, der skal gaae for sig paa den allervigtigste Dag, da Tid og Evighed, disse to store Rivaler skal møde hinanden?

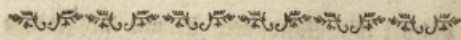
Er det allene den uformodentlig — indfaldende Nyhed, der standser min Aand i sin gamle gang? Er det dette fremmede Rørende, der gjør den virksom og selende paa saa ubevandt en Maade? Eller er det en Opmærksomhed, hvis Væsen og Fodsel, jeg allene skal hente fra blinde og tilfældige Aarsager? — Nej jeg skitter noget høiere, noget ædlere igiennem de Fornemmelser, der
avles

avles i min Aand ved alle nye indfaldende Scener paa Livets sørgelige Skueplads.

Den Udsdelighed min Siæl er kaldet til, mælder sig halv udviklet for mig ved disse Gienstande, og igiennem Uvidenheds og Bidsfarelsens tykke Skyer staver min Aand sig frem til denne trostende og skrænkende Sandhed:

Vi skal alle en Dag aabenbares for Guds Domstol.

Her er intet, som kan standse eller hindre min Aand i denne sin hellige Fart; den gjør en hastig og lykkelig Blik ind i de evige Mueligheder, og seer Sandhed ved Sandhed, Retfærdighed ved Retfærdighed; den læser, som igiennem en Taage med en arbejdig Skræk, at der er en Dag, da Jorderig skal dommes. Og en Betragtning af dette Slags fører vores Aand ind i den allernødvendigste Erindring, i Erindringen af vore Pligter, men saadanne Pligter, hvis Opfyldelse fører vor bange Aand noget nærmere til Maalet af dens evige Bestemmelse; — og disse Betragtninger undseer jeg mig ikke ved at anføre paa dette Sted. **Be.**

Betragtninger.

Vigtige Timer! værdige Fostere! avlede i det almægtige Blod, som kaldte Verden ud af et mørkt Intet! I flyder ud i Tidens Ocean! I taber eder i Evighedens bundløse Svalg! — gid eders Flugt (vigtig ved sin Hastighed) ikke tillod at forklage os! gid eders Øjeblikke ikke slagte frem, for paa hin Side af Tiden, at paaalgge os Centner-Bebryndelser! — I bleve til, paa det at vi i eders nyttige Selskab skulde bruge Nenterne af den Kapital, som efter eders vigtige Død, først vil blive os bekiendt og betroet.

Salige Kapital! du er den, som vil vise os, hvad det kostede den Korsfæstede, at bestemme sine Forløste en Arv, fuld af Saligheder. — Men omme Smerters betager min Muse, men de glædeste Forestillinger dukker ned bag Angsters Flor.

Timer! o! Skrælle-Billeder for den vilde, den fælle Syndere! o! grusomme Scener! har du, min Muse, Kraft nok til at vise Verden, den dræmmende Verden de skrækkende Tegninger, Sporet af hine forlorne Timer? Fløgtige Tilskuere paa Tidens store Skueplads! træder hid! (bedre her, end i Evigheden) laaner eders Nyttighed, den gys af Skrak eller en til en Betragtning af de vigtigste, en Betragtning aldrig fortrude i Tiden, altid belønnet i Evigheden. Livets

Livets Hæder laante de fornustige levende
Timer, mange Timer, alle Timer til hans Væge,
til sine fornustige Skabningers vel, timelig? —
men ikke nok, men evig.

Tilhørere af den vestalende Tid! du hører
daglig det sidste Søl af hver døende Time! —
din Tanke giere en Paus ved denne Traner Mus-
sik! du høre! du tænke! hvad høre? — Den
overtalende og klønkende Stemme af en Minut,
som græder om din Frelse. Hvad tænke? —
At frelse dig; en ilende længsel, ubekendt med
den Sikres utidige Opsættelse rykke din Deel i
Salgsheden til sig! — giere dig en tidig, en tilig
Ejere af Arven tilkøbt dig ved den hellige Jor-
lesers blodjære Døper.

Men Sikre! til dig skriger hine forlorne
Øneblikke. Kast et hastig, dog agtsom Blik
ind over Grændsen af de nærværende (dine) Ønes
blikke! — du høre hvad hine forlorne Bredde
af disse Timer raaber til dig om! de vinker af
dig og din Frelse! de tener langt borte om din
Skiedesløshed, om din Foraat, om din Hovs-
mod, din Jubbildning, da de omgikkedes dig.
Formastelig bygger du et Kastel af Hermodnius-
ger, uviste for den fortsnævede Synder, hvis
faste Muure skal strække sig ud paa Banen af
mange Aarhundrede; men — du Tumlende!
dig lærte Sikkerhed, denne blinde Regn mester,
at tælle de Aar, som du tænker at sønaste med
Dumdriftigheds Jern-kæder, men som dog,
ser

fer du tænker, glider ind i Eviighedens Strømme, og taber sig for dit forfildig oplufte Dye og dine bedragne Forhaabninger, der vipper ved Bredden af dette Tu, for at vinke tilbage de tilende og nu forfumdne Minuter af de forbiengangne Naade, Stunder. Hoer! Bedragne! her til! — Nu slaer Klokker! det er maaskee, hvem veed det? det sidste Slag, du herer i Tiden, det sidste Dyeblifik af alle de lykkelige Dyeblifke, der forgieves har praedifet for dig. Hoer og staa! paa sin Side af Tidens, den af dig forspildte Tids Grandser udruster sig en heel Krigshær af fornærmede Timer og Dage! de vil imodtage dig med en Jortighed, ukjendelig endnu for dig og dine haabefulde Sandser, men vis nok til din Fordervelse! — de vil føre dig fangen, slæbe dig frem ud over det svælgende Dyb, hvor Tiden slipper og Eviigheden (den for dig angestfulde Eviighed) begynder; de vil antvorde dig til den Almægtiges Tienere; — Du skal høre enten du vil eller ey denne Seraphens hule og svingrende Stemme, disse af tilstundende Plager ret skrællende Ord: Der er ikke meere Tid; og Eviighedens Flor vil trækkes til Side, og Scener, zirede med Salsligheder for den Benaadede, der tælte Timer og Dage, og Maaneder og Aar til sin salige Fordeel, men Scener, vrimlende af høvnende Plager og ubekjendte Angster vil vise sig for dig; du Sikre! og da; — da vil du fryde bag et Bierg,

Bierg, du! — Kiude dig haq en Høy! —
ney, der er ikke Høy, der er ikke Bierg, der
er ikke Tid mere. De svage og usikre Solegran,
evige Klipper for dig, du Lettroende, hvortil
du heldte dit Hoved, vil forsvinde under
den Almagts Haand, som vil sammenrulle For-
krænelighederne i et andet Chaos, og vinke
Kloderne ud af deres Aker, og da vil alle
Verdner ikke være dig et Skius:stød, indeluft
nok, utilgængelig nok for hans Brede's Flam-
mer, som sidder paa Stolen og Tronen. Evi-
ghed, dette saa fremmede Død for din Aand, du
Sikke! dette Ord, som saa ofte ved dit formæns-
gede Taffel, orbygt af Elementernes revede
Bare, formindskede din Graadighed, som, i
den raslende Tummel af dine nedrige Tilbederes
vanhelligede Lovsange kysede din staaende Frimod-
dighed, som midt i de roelige Nattetimer, den
rette Pinebænk for de Udydige, naar den kydske
Sevn undseer sig ved at laane dem sin Hvile,
lærte din besudlede Aand og din lasters Krop,
at der var et Helvede til. Dette Ord, overs-
alt besædt med Skrælle: Billeder for dig, for
dig, du Sikke, vil da vise dig, at Weltalens-
hed en havde avlet det, men at den Algode
havde bestemt det, for sine fordemte og usalige
Aander og Skabninger.

O! salige Estertanke, som maatte rive
dig ud af Sindslidelsens Drullenskab! o!
salige

salige Beværgelse, som maatte i Bøvelse nedla-
ste dig for den hellige Forløfers Fødder. O!
salige Øieblik, som maatte giøre dig til en frelst
og benaadet Synder. O! kunde du, min Muse!
ret heytidelig besynge det Ord: Eviighed!
kunde du giøre dette fremmede og forglemte Ord
ret almindelig, ret kiendelig, ret levende i Hjer-
ter, der maatte være villige til at nyde dets sa-
lige Bestemmelse og glade Virkninger.

Min Muse! du giøre dit! du besynge
Eviighed og Eviigheds Fader, du aldrig blive
eret og hees af en Sang af saa adelt, saa salig
et Slags! du synge dig og mig ind i den salige
Eviighed.

Nan Salighed en blinde
Kornustia Muldevarp-
Art,
Hvo vil da Naade finde
I Salighedens Part?
Vil Grøvet altid staae i Strid
Mod Eviighed og imod Tid?
Naar vil man engang tænke
For Alvor paa sin Tid?
Naar vil man sammenlænke
Sin Agtsomhed og Flid,
For ret at troe, at Eviighed
At lønne og at straffe veed?
Lad Sikkerhed en vare
Dit Lives Styremand!
Lad Eviighed dig lære
Din Fart paa Tidens Strand!
Hids Sej! og sejl saa rigtig frem!
At Eviigheden blir dit Hiem.